

Falugazdász: a szűkség szülte szakma

Erdélyben tizenegy mezőgazdasági szaktanácsadó látja el információkkal a magyar gazdákat

Egyelőre kísérleti jelleggel és magyar állami támogatással indították el Erdélyben a falugazdászprogramot. A gazdák tájékoztatására és képzésére született hálózat magyarországi minta alapján működik. A Maros megyei tapasztalatokat mutatjuk be.

Bő fél esztendeje magyar állami támogatással Erdély-szerte 11 falugazdász tevékenykedik, akik a gazdákat és a gazdáköröket segítik információkkal és különböző szervezőmunkával. Az RMGE Maros elnökevel, Csomós Attilával a falugazdász munkaköréről beszélgettünk.

„A gazdaság méretétől függetlenül a gazdák többsége korra tavasztól késő őszig annyira le van kötve munkájával, hogy máskor nincs ideje. Nem tud naprakészen tájékozódni arról, milyen európai uniós és romániai agrártámogatásban részesülhet. Arra sincs lehetősége, hogy a mezőgazdaságot érintő törvényeket megismerje, illetve azok alkalmazási módszertanát át tanulmányozza. A termelők másik nagy gondja az értékesítés: nem mindig tudják, a terméket hol és mennyiért a legjobb eladni. Minél nagyobb a gazdaság, annál több időt kell ráfordítania a gazdának, ezért nem tud érdemben tájékozódni. Ezeket a feladatokat vállalja fel a falugazdász” – foglalja össze tömören a gazdákat segítő agrárszakember feladatát Csomós Attila egyesületi elnök.

A magyarországi minta

Magyarországon a Nemzeti Agrárkamara emberei segítik a gazdákat. Romániában az agrárkamara ötödik éve vajúdik, de még mindig nem jött létre, holott ennek lenne a feladata naprakész információt adni a gazdáknak, segíteni nekik abban, hogy elkészítsék az iratokat, a szükséges dokumentációt a különböző támogatások lehívására. Az agrárkamara alkalmazottainak feladata volna olyan tervek készítése is, amelyek segítségével a termelők farmjaikat tudnák fejleszteni. Ebből az európai modellből Romániában semmi nem működik. „Egyesületként próbáltuk pótolni ezt a hiányt, de mivel alkalmazottunk nem volt, egy-egy gazdákörben nyílt lehetőség arra, hogy valaki ezekkel a témákkal foglalkozzon. Bizonyos falvakban találtak önkéntest, aki ezt a munkát elvállalta, máshol – Hármásfaluban például – fizetett alkalmazottja volt a gazdákörnek” – magyarázza az egyesület vezetője. Tisztában voltak vele, hogy szakszerű tanácsadói hálózatot önrőből nem tudnak kiépíteni, román állami támogatást pedig nem kaptak. Mintának tekintették a Magyarországon jól működő Nemzeti Agrárkamarát, és ennek alapján indultak el. A budapesti Földművelésügyi Minisztérium, majd a Bethlen Gábor Alap biztosított hozzá forrásokat, így a megpályázott összegből az erdélyi magyar gazdaegyesületek 11 falugazdászt tud-

tak alkalmazni. Ebből a keretből egy személy az RMGE Maros szervezetében tevékenykedik. A megye azonban szerencsés helyzetben van, mert a 21 gazdaegyesületet tömörítő Erdélyi Magyar Gazdák Egyesületének Szövetsége külön is pályázott, és Maros megye számára az is elnyert egy falugazdász állást, így a megyében most két mezőgazdasági tanácsadó szakember segíti a gazdák munkáját.

Önrőből is működtetnék

A pályázattal elnyert magyar állami támogatás egy évre szól, és idén májusban lejár. Csomós szerint mindent elkövetnek, hogy újabb pályázat útján vagy akár saját forrásból megtarthassák a két szaktanácsadói állást, sőt, az egyesületen belül a jövőben egy hálózatot szeretnének kialakíta-

gyűléseket a mezőgazdasági támogatásokról, azok lehívásáról és a különböző pályázati lehetőségekről. A Mezőgazdasági Kifizetési és Intervenciós Ügynökség (APIA) megyei aligazgatója, Bordi Kacsó Zsolt mindenben segítségükre van. A falugazdász feladata, hogy az értékesítési árakra is figyeljen, így a gazdákori tagok minden információt megkapnak a különböző gabonafélék heti áraitól, illetve a zöldségek és gyümölcsök napi árfolyamáról.

„Feladataim közé tartozik a nem jogi személyiséggel rendelkező gazdákörünk felkarolása és újraszervezése. 2016-ban már elkezdődött, és idén folytatódik a jogi személyiséggel rendelkező gazdaegyesületek támogatása. Ehhez jogilag rendbe kell szedni minden gazdákört” – magyarázza a falugazdász.

A Mezőségen – Mezőmadarason és Mezőpanitban – már elindult ez a folyamat, és soron következik Kibéd és Mezőbánd. A szakember a gazdának azt hangsúlyozza, hogy jogilag a saját gazdaságuknak is rendben kell lenniük. Irataik, kimutatásaik álljanak naprakészen, hogy ha ellenőrzés van, ne érje őket meglepetés. Aki agrártámogatást kap, annak ez elengedhetetlen. A belső nyilvántartás arra is

zék több láncszem is beékelődik: a kereskedők járnak a legjobban, és a gazdák a legrosszabbul” – magyarázza a falugazdász. Edig Nyárádton és Radnóton találtak olyan felvásárlókat, akikkel elégedettek. Persze, nem csak a kereskedő személye lehet a gond: sok gazda nem megfelelő minőségű terményt kínál, amit még olcsón is nehéz értékesíteni.

Készül a gazdakataszter

A két falugazdász felmérést készített arról, hogy hány magyar állattenyésztő, zöldség- és gyümölcsstermesztő él a megyében. Ez az adattár részben már összeállt: a Nyárád menti gazdáköröktől megkapták az adatokat, a Maros és a Küküllő mentéről most gyűjtik össze, a téli hóna-

Meg kell értetni a gazdákkal, hogy lejárt az időszak, amikor elég volt a nagyszülők idejéből fennmaradt gazdatudomány.

Téli-nyáron legyen áru

A falugazdászok számára világgossá vált, hogy Erdélyben a legnagyobb gond a termények értékesítése, ezért a nagy felvásárlókkal folytatott tárgyalások mellett piacnapokat és vásárokat is szerveznek. Megszervezték már az őszi gyümölcsizet sokadal-mát, ahova 25 termelő 92 terméket küldött be. A széles választékot öttagú szakbizottság bírálta el. A gyümölcsizet vásárát idén is megszervezik, és szeretnék bővíteni zöldségekkel is. Marosvásárhelyen a Petry udvarán és a Fókusz Öko Központban mű-

FOTÓK: SIMON VIRÁG

Csomós Attila a gazdák érdekeit tartja szem előtt, Sikó László a gazdákörök közti kapcsolattartásért felel

ni, hogy három-négy gazdákörre jusson egy falugazdász. Az RMGE Maros szervezethez 32 gazdákör tartozik – ebből 24 jogi személyiséggel rendelkezik –, de a tagok többsége anyagilag is áldozna egy falugazdász állásra, mert tudja, mennyire fontos számára. Csomós félig viccesen mondja: „mi akarjuk, ők pedig követelik a falugazdászt. Tudják, hogy milyen nehézségeik vannak, s kéri a segítséget. Közösen kell tehát megoldást találnunk tagdíjak, pályázatok, támogatók segítségével. Mindenképpen elő kell teremtenünk a falugazdászok havi bérét függetlenül attól, hogy jön-e továbbra is a magyar állami támogatás vagy sem”.

Kapcsolattartás és tájékoztatás

A mezőpaniti Sikó László a Maros megyében tevékenykedő egyik falugazdász. Legfontosabb feladatának a gazdákörök közti kapcsolattartást és a naprakész információk biztosítását tekinti. Most tartják az év eleji gazdákori

jó, hogy a gazda tisztában legyen, megéri-e a befektetett munka, jövedelmező-e az, amivel foglalkozik, vagy váltani kell. Ha valami nem kifizetődő, más növényt kell termesztetni, vagy más állatfajjal kell foglalkozni. Marosludas környékén például nagy a vadkár. A falugazdász jelenleg arról tárgyal a gazdákkal, hogy szalmás-gabona helyett kendert termeszenek, mert abban a vaddisznó nem tesz kárt.

Az értékesítés a legnagyobb gond

Sikó László szerint a gazdák legnagyobb gondja az értékesítés. Megtermelik a gabonát, de nem tudják értékesíteni. Ha mégis el tudják adni, olyan keveset kapnak érte, hogy az nem fedezi a termelés költségeit sem. „Olyan felvásárlókat próbálunk keresni, akik közvetlen a termelőktől veszik át a termékeket, így a gabona, a zöldség és a gyümölcs nem cserél többször gazdát. Azért alacsony a felvásárlási árak, mert a termelő és a feldolgozó kö-

kodik ilyen vásár, de az igények alapján egy harmadikra is szükség van, olyan nagy az érdeklődés a házi ízek iránt. Tavasztól a vásárokat havai rendszerességgel szeretnék beüzemelni. A gazdaszervezetek kezdeményezése hiánypótló. Marosvásárhelyen működnek ugyan napos piacok, de azokat jórészt kereskedők, viszonteladók sajátították ki. Ez a gazdák számára nem jó, hiszen a viszonteladó által felvásárolt termékekért jóval kisebb árat kapnak, ami a termelőnek nem mindig éri meg. „Fontos megértetni a termelőkkel, hogy a tárolásra és a feldolgozásra is gondoljanak. A zöldségeket, gyümölcsöket olyan kiszerezésben kell csomagolni, ami hosszabb ideig megáll. Biztatjuk őket, hogy próbálkozzanak a zöldségek, gyümölcsök szárításával-aszálásával, hiszen így a téli hónapokban is tudják értékesíteni, és folyamatos bevételhez jutnak. Vannak már sikeres próbálkozások, a pozitív példák pedig terjednek” – állítja a szakember.

pokban lehet erről a gazdákkal beszélgetni. Azt már eddig is tudták, hogy térségeként változó a gazdák tevékenysége: a Mezőségen több a gabonatermesztő, a Nyárád mentén több a zöldségekkel foglalkozó, a Küküllő mentén pedig a gyümölcsstermesztő gazdák vannak többségben.

Mit érdemes termelni?

Sikó László szerint nagyon fontosak a szakmai képzések. Meg kell értetni a gazdákkal, hogy lejárt az időszak, amikor elég volt a nagyszülők idejéből fennmaradt gazdatudomány. Ezzel a módszerrel gazdálkodni már nem kifizetődő. A mennyiségre és a minőségre egyaránt oda kell figyelni, mert csak így lehet jó áron eladni a megtermelt árut. A gazdatanfolyamok keretében állattenyésztésre, zöldség- és gyümölcsstermesztésre, valamint szántóföldi zöldségtermesztésre oktatják a gazdákat. A szakemberek által tartott képzések a 21. század mezőgazdaságáról szólnak. „A tanfolyamok a piacutatás célját is szolgálják, hiszen ilyenkor tájékoztatjuk a gazdákat arról, mi iránt érdeklődjenek, minek van piaca. Ma egyértelműen a gyógy- és fűszernövénytermesztésben van hiány, kevesen foglalkoznak ezzel. Kereslet van tárkonyra, kaporra, fűszerpaprikára, ezekből nagy mennyiséget és jó áron lehet értékesíteni. Gyógynövényekből és tea-füvekből is hiány van, de ajánlom a bogys gyümölcsök termesztését: a ribizli, a málna, az eper vagy a cseresznye mindig kelen-dő áru, és ha valaki szakszerűen foglalkozik a termesztéssel, annak kijön a lépés” – fogalmaz a falugazdász.

A szakember szerint Maros megyében a két falugazdász állás nagyon kevés, legalább öt-hat szaktanácsadóra lenne szükség. Így fel lehetne osztani a szakterületeket: az egyik a gabona-, a másik a zöldség-, a harmadik a gyümölcs-, a negyedik a gyógy- és fűszernövény-termesztőkkel, az ötödik pedig az állattenyésztőkkel foglalkozna. A szakemberek számára is könnyebb volna csupán egy mezőgazdasági szakterületen elmélyedni. A falugazdászok úgy látják, a kezdeti próbálkozás beváltotta a hozzá fűzött reményeket, a gazdák értékelik munkájukat, így nehezen képzelhető el, hogy a kezdeményezés megszűnjön.

SIMON VIRÁG